

OLGA TISHCHENKO, ANASTASIA LAPENKOVA
Sloviansk

FACTORS OF SURREAL WRITING TECHNIQUES

Surrealism is paradoxical and ambiguous inherently phenomenon. This controversial piece of art processes in XX century caused landslide traditional logocentrism crises. An important factor of surreal writing technique expression is considered a language peculiar to a particular community, tend to use «unconscious automatism».

Key words: poetic, surreal, self, dreams, unconsciousness, surreal writing technique.

ОЛЬГА ТИЩЕНКО, АНАСТАСИЯ ЛАПЕНКОВА
г. Славянск

ФАКТОРЫ СЮРРЕАЛИСТИЧЕСКОЙ ТЕХНИКИ ПИСЬМА

Сюрреализм – парадоксальное и неоднозначное по своей сути явление. Это произведение противоречивых процессов в искусстве XX века, обусловленных обвальным кризисом традиционного логоцентризма. Важным фактором проявления сюрреалистической техники письма считается речь, свойственная определенной общности, склонной к применению «подсознательного автоматизма».

Ключевые слова: поэтика, сюрреализм, самопознание, сновидения, несознательность, сюрреалистическая техника письма.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2016

УДК 821.161.2-32.09

ТЕТЯНА ТКАЧЕНКО

м. Київ

tatiana001@ukr.net

ЗНАЧЕННЯ РЕТРОСПЕКЦІЇ У ПРОЗОПИСЬМІ ВІТАЛІЯ КОЛОДІЯ

У статті розглядається специфіка малої прози українського письменника, журналіста і перекладача Віталія Дем'яновича Колодія. Зокрема, досліджуються формальні і змістові складники художніх текстів, смислові домінанти й особливості авторського характеротворення, вивчається семантика образів-символів, з'ясовується роль і значення ретроспекції в організації творів. Особливу увагу звернено на ідіостиль автора. Простудіювавши прозовий доробок Віталія Колодія, можна висувати, що письменник розкриває персонажа за допомогою діалогів, рефлексій, паралелізму, нотуючи жести й міміку героїв. Та головну роль в аналізі мотивації поведінки відіграє ретроспективний показ буттєвих колізій.

Ключові слова: ретроспекція, паралелізм, рефрен, контраст, рефлексія.

Літературна творчість Віталія Колодія вражає розмаїттям. У своєму доробку письменник має вірші і поеми, історичні балади, поетичні новели, прозові художні тексти. На жаль, досліджень цього мистецького різнобарв'я обмаль. Можна пригадати лише передмови до книжок і поодинокі публікації. Хоча художні тексти вражають цікавими знахідками, заглибленням у людську сутність, порушенням «вічних» питань. Отже, студіювання індивідуального стилю непересічного автора постає важливим й

актуальним з огляду на його невтомну працю від 1960-х років до сьогодення.

Проза Віталія Дем'яновича Колодія розкриває світ родинних перипетій. Письменник досліджує стосунки подружжя, батьків і дітей, закоханих. Він уникає аксіологічних суджень, спонукаючи реципієнта до роздумів, власної інтерпретації подій, відтак, залучає його до співавторства. Персонажі творів презентують звичне коло знайомих людей, чий страждання, радощі, біль, захват зрозумілі кожному. Проте

майстерність митця виявляється в тому, що, студіюючи ество героїв, їхні буттєві колізії, він спілкується водночас і з читачем, і з персонажем, варіюючи розвиток історії в міркуваннях обох уявних співрозмовників. Зосереджуючись на, здавалось би, побутових речах, Віталій Колодій підкреслює значення вибору в житті людини і ролі почуттів у цьому складному процесі, боротьби емоційного та раціонального первнів. Адже від миттєвого рішення залежить майбуття особи, її реалізація не тільки в інтимній царині, але й професійний поступ і самовдосконалення.

У збірці «Вечірній сніг» усі прозові тексти можна умовно розподілити на дві групи, а саме: стосунки чоловіка і жінки та взаємини батьків – дітей.

Досліджуючи поведінку пари, автор, насамперед, порушує проблему нездійсненого кохання. У новелі «Гордіня» показана зустріч двох закоханих, які силуються опанувати себе, щоб не виказати сум'яття. Стримування почуттів призводить до самообману, коли брехня знищує подарунок долі знову бути разом. Дорослими людьми керують образи молодості, через які жодний не зважається на відвертість.

Щоб розкрити удаване і справжнє, письменник використовує текст у тексті, коли діалог персонажів супроводжує вербалізація їхніх думок. Наратор з'являється лише наприкінці розповіді, щоб констатувати втрату істинного почуття. У безсловесному мовленні висвітлено спогади студентських років, коли помилка через юнацьку браваду, з одного боку, й дівочі гордощі, з другого, спричинили тривалу розлуку насправді закоханих людей. Невипадково зустріч відбувається на залізничній станції, де роз'їжджаються не потяги, а рідні й знайомі. Віталій Колодій наголошує, що зупинка могла б стати кінцевою для обох, якби не збережена образа, посилена страхом бути зневаженим удруге. Тож вона стає своєрідною межею, за котрою могло опинитися минуле. Однак герої воліють загубитися «для другого у власні долі» [1, 14]. Чоловік і жінка, вдаючи безтурботне життя у шлюбі, залишаються самотніми, хоча незмінність почуття фіксується у яскравих деталях («серце підкало», «давкий спазм», «пекучий щем облягає

тіло», «карий погляд, від якого неможливо байдуже відвернутися»).

Мотив прихованого кохання постає змістовим стрижнем твору «Вечірній сніг». Степан розривається між дружиною Дариною й сусідкою Ганною. Освідчившись дівчинці у сьомому класі, він досі зберігає нерозділене почуття. Натомість зраджена чоловіком Ганна застерігає колишнього залицяльника від руйнування родини, адже розуміє, наскільки важко зневаженій жінці (вияв болю в рефрені «Я все сама»). Незважаючи на постійні пропозиції Степана допомогти чи погомоніти про минуле, вона відсторонюється від нього, приймаючи остаточне рішення за обох. Водночас письменник звертає увагу на поведінку Дарини, яка, не знаючи про шкільні впадання чоловіка, підсвідомо відчуває його удавану присутність.

Зрештою, відповідальність за родину, почасти скеровану Ганною, перемагає почуття. Нагадування про те, як батько вперше нічого не порадив, коли син назвав Дарину майбутньою невісткою, залишається вказівкою Степанового вибору, котрий за десять років повторила його кохана.

Доречно зазначити, що, відображаючи остаточне прощання з минулим та надією на відродження почуття, автор використовує художній паралелізм. Вечір охоплює незвичний сильний мороз, який віщує нещастя. Ним виступає підкорення обов'язку і поховання душі.

Натомість у художніх текстах «Помилка» і «Після суду» письменник студіює інший вибір героїв, які дозволяють почуттям відродити найкраще з минулого, подолати соціальні перепони, зруйнувати раціональність і наважуються на домінування сенситивного первня у стосунках. Проте різка зміна життєвого шляху може зумовити драми і навіть трагедії.

У першому творі наратор є alter ego персонажа історії. Але про злиття читач дізнається лише наприкінці розповіді. Крім того, відкриваються певні секрети творчої лабораторії митця, оскільки головним героєм постає письменник. Тож можна твердити про використаний прийом тексту в тексті, який, у цьому випадку, визначає автобіографізм нарації.

Студентське кохання спалахує знову, поглинаючи у вир почуттів одружену жінку і

письменника. Описуючи сумніви коханої, наратор намагається зрозуміти її сутність, яка шукає гармонію, втілену в іманентному відчутті природи. Він характеризує героїню через внутрішній конфлікт, роздвоєння особистості між обов'язком, вдячністю і бажанням бути щасливою.

Аналізуючи вагання вірної дружини, Віталій Колодій влучно визначає вдалий шлюб угодою двох порядних людей. Він пропонує героїні та читачеві поміркувати над семантикою понять «честь», «чесність» і «чистота», наголошуючи на їх амбівалентності у двох вимірах – особистісному і соціальному. Жінка вважає, що їй властиві всі ці риси. Однак щире почуття викриває хибність подібного переконання. Якщо раніше вона сприймала сенситивний пріоритет за слабкістю, то нині усвідомлює його значення у пошуку власного «Я». Вкраплюючи рефлексії героїні, письменник не оцінює вчинки, але ставить риторичні питання: чи притаманні чистота, чесність і честь людині, яка боїться себе, чи можливе подружжя без кохання.

Наратор вирішує, що статус переможе. Він прощається зі своєю героїнею, відпускає її як в оповіданні, так і в житті. Недаремно зринає порівняння з автомобілями, що «розвозять людські долі». Однак закінчення його витвору та стосунків із коханою втрачає актуальність, стає помилковим: «...і все, чого вона тепер боялася в цьому місті, попливло у минуле...» [1, 48]. Жінка виявилася сильнішою за умовності. Вона ризикує розпочати-продовжити нові-старі стосунки попри зневагу оточення, перетворюючи казку-байку на життя. Героїня повертається до первинного єства, коли емоція детермінує думку, слово і вчинок.

У новелі «Помилка» фінал відкритий. Адже реципієнт не знає, що відбуватиметься далі у стосунках героїв. Твір же «Після суду» містить імовірні наслідки подібних рішень. Стеження за дружиною через анонімку і подальша сварка призводять до загибелі жінки, яка не змогла протистояти силі почуття. Звинувачений у вбивстві чоловік наче боїться виправдання, оскільки Марина була його життям. Зустрівшись після суду з коханцем найріднішою, він уперше дізнається про її минуле, над яким ніколи не замислювався,

радше – не цікавився. Його влаштовували спокій і незнання.

Стислий екскурс у стосунки молодої пари заганяють чоловіка у безвихідь, особливо вражає оцінка незнайомця, що їхній шлюб кепський. Він не прагне зрозуміти причини поведінки Марини, а тільки злиться на автора анонімки, котрий зруйнував його затишне життя. Тож у думках пробачає дружину, та не квапиться просити вибачення сам. Звідси, не розуміє почутих висновків, адже «ми жили начебто у згоді. Ну, мирно, як усі» [1, 67]. Саме «як усі» виказує ілюзію щастя подружжя, в якому не було довіри. Тому розуміння причини втрати відбулося тільки після смерті жінки:

«– Тату, навіщо мене виправдали?»

– Я боявся, що ти про це запитаєш» [1, 67].

Варто зауважити про побудову художнього тексту. Перша частина фіксує допит підозрюваного суддею. Сухі питання чиновника (чітко сформульовані, деталізовані) дисонують з емоційними відповідями (еліптичні конструкції, зміщення часових площин) схвилюваного й розгубленого чоловіка. Друга частина складається з рефлексії героя та його діалогу з коханцем дружини. Їй властива сенситивна домінанта, коли актуалізуються відчуття і почуття.

Відсутність порозуміння в колись закоханої пари презентовано у творі з промовистою назвою «Перші крижини». Негаразди на роботі поєднуються з побутовими клопотами подружжя. Роздуми чоловіка про несправедливе звільнення переривають його спогади про стосунки на початку спільного життя. Він зауважує брак колишнього зв'язку з Катериною, яка помічала найменші зміни його настрою. Натомість зараз її цікавлять винятково хатні справи, вона залишає осторонь душевні й духовні порухи. Звичка поглинула почуття. На бажання Петра поділитися своїми переживаннями, знайти розраду замість дружини відповідає їй незворушна спина. Жінка навіть не обернулася, оскільки не почула благальне прохання чоловіка про допомогу. Докір коханій перетворюється на німий крик: «Чому, чому ніхто його не підтримав?» [1, 24].

Зображуючи епізод із буднів родини, Віталій Колодій звертає увагу на важливість збереження чуттєвої єдності подружжя, котру

легко втратити за щоденною рутинною. Перші крижини, які заповнюють річку листопадового вечора, стають для Петра свідченням певного зламу, повернення самотності через відокремленість найближчих людей.

Студіюючи різні перипетії пар, письменник дозволяє реципієнту виокремити основні засади внутрішньої та зовнішньої гармонії, з-поміж яких домінує вимога сенситивного світосприйняття, котре має підпорядковувати раціональний складник людського буття. Лише за такої умови можливо зберегти духовний зв'язок чоловіка й жінки, про що йдеться у творі «Марійка покликала», який виступає художнім славнем кохання.

Незважаючи на піклування родини старий Гордій психологічно і фізично відчуває самотність через втрату дружини. Його дратує невістка, котра не може замінити кохану, її вгадування його бажань, переживань тощо. Тому чоловік продовжує умовну розмову зі своєю Марійкою, залучаючи візуальний образ – портрет, який оживає в уяві діда (жінка сумно посміхається, поправляє волосся, докірливо слухає, задивлено споглядає). Він пригадує подружнє життя, підтримку коханої, завдяки чому повернувся з війни, невловиме злиття двох сердець, які без слів розуміли одне одного.

Художній текст є поєднанням потоку свідомості Гордія та ледь помітних вставок чи ремарок автора, який лише нотує дії персонажів. Смерть чоловіка передано за допомогою простих коротких речень, які наче відбивають останні миті буття старого: «...розплющив очі: «Марійка покликала...» І ясно-ясно посміхнувся...» [1, 73]. Тож трагедію самотності змінює світлий сум, що підтверджує художній паралелізм, коли сонце обрамляє поєднання душ.

Загальне драматичне забарвлення творів про кохання змінює гумористичний тон літературного анекдоту «Маневр». Діалог між двома приятелями щодо виховання жінок закінчується фіаско «вчителя», оскільки уроки Тавка існують винятково в його уяві, щоб самотвердитися у дружньому колі. Він упевнено повчає Андрія, використовуючи весь спектр міміки й жестів, тобто додає візуальний ефект переконання. Проте з появою Насті сміливець перетворюється на вірного васала своєї дружини.

Варто зауважити, що кожна оповідка Тавка постає окремим анекдотом, що поступово градує в аспекті значущості чоловіка: від вишколу мовчанкою до погроз сокирою. Та насамкінець він не ладен вимовити й слова, злякавшись жінки. Відповідно змінюється поведінка вихователя, котрий спочатку боязко озирається в хаті, потім статечно поправляє сорочку, погладжуючи черевце і зосереджено повчаючи Андрія, зрештою, блідне і тишком совається кімнатою, зачувши поступ Насті.

Аналізуючи родинні стосунки, Віталій Колодій не обмежується показом перипетій у долях чоловіка й жінки. Він звертає увагу на проблеми кривних, зокрема батьків і дітей, братів і громади.

У новелі «Пригода» таємничим нічним гостем, якого господар сприйняв за злочинця, виявляється залицяльник доньки. Батьківська тривога виступає чуттєвою домінантою, що тримає в напрузі персонажів і читача. Викриваючи обличчя незнайомця наприкінці твору, письменник залишає відкритий фінал. Адже змінюється семантика поняття «крадій» (річ / людина), а пріоритетна емоція знає трансформації від зовнішньої до внутрішньої небезпеки, про що свідчить кінцевий рефрен: «Не встереже!» [1, 44]. Хвилювання за матеріальні речі заступає переживання за справді найдорожчий скарб – дочку Льолю, яка для мами-тата залишається дитиною, та насправді вже стала дівчиною, готовою покинути батьківську оселю.

Безмежна материнська любов проймає твір «Ваня приходив». Художній текст вибудовано в суцільному монологі Парфена, з якого читач дізнається про його молодшого брата. Наратор характеризує чоловіка, знайомить із життєвими перипетіями, дорікає за інфантилізм, невміння планувати майбутнє, обирати жінку й бути як усі, не викриваючи крадіїв та хабарників-бюрократів. Але сповідання братової долі виявляє любов оповідача до суб'єкта історії, що засвідчують Парфенова пропозиція прихистити Івана і збережені на видноті в хаті старі фотографії, де обидва хлопці запускають паперового змія або очеретяного кораблика чи подорожують річкою в човні. Близькість кривних увінчує радісний усміх мами, яка ніяково звиряється синові, що приходив молодший.

Варто зауважити про скло, над яким під час розмови працює старший брат – саме в ньому відбивається світлина, виказуючи істинні почуття.

Звідси, Віталій Колодій формує портрет героя твору, не вводячи його безпосередньо. Натомість брат і матір виступають другорядними персонажами, які створюють цілісний образ Вані, який стає головним для них і реципієнта.

Відчуженість двох братів є центральною проблемою твору «Відхилення». Розповідаючи про експедиційні випробування, письменник презентує галерею образів. Багров-старший – вчений, який живе наукою. Для нього не існує нічого важливішого за винаходи й подорожі. В образі Багрова-молодшого втілено тип пересічного чоловіка, який тримається в тіні брата, оскільки не годен здійснити щось вартісне через небажання, незнання і страх. До речі, яскраво характеризує персонажа порівняння його безладної постаті з «мокрою глиною», що ніколи не здобуде бодай якоїсь форми. Потапенко презентує саркастичну, але віддану справі людину, фахівця, інтроверта, котрий ховає почуття під маскою грізного комісара групи. У доценті Бовкуні вгадується псевдовчений, який переймається винятково статусними речами і любить себе в науці. Безіменний студент уособлює потенціал молоді, нестримної у відкриттях і потребі здобувати нові горизонти, яка визначає своїх авторитетів з огляду на їх реальні дії. Усі названі риси проявляються в межовій ситуації подолання перешкод двома братами й очікування рештою.

Проте особливу увагу наратор зосереджує на відмінностях кривих родичів. Пошук виходу з тайги постає лакмусом для Багрових. Якщо Вадим безкорисливо лікує евенку, відмовляється від хутра, розуміючи вартість цих речей, які забезпечать добробут, а також від невинної дівчини, котра має зберегти цнотливість, щоб не стати об'єктом кпинів і зневаги, то Багров-молодший використовує ситуацію, забираючи коштовну здобич старого мисливця. Крім того, він виказує зверхність і зневагу, «вибачаючи» цими речами борг. Викриття ницості брата – кульмінація твору.

Звідси, назва оповідання стає полісемантичною: буквально відхилення від маршруту,

перевірка й характеристика членів експедиції у критичній події (відхилення від звичного побуту), моральне падіння Багрова-молодшого, який зневажив цінності, закладені батьками і культивовані старшим братом. Недаремно епіграфом художнього тексту є розмова хлопців і матері про птахів, які завжди гуртуються. На відміну від них, брати відтепер назавжди розділені невидимим муром духовного несприйняття.

Відкриття нового в синові є змістовим осердям твору «На весіллі». Письменник зображує святкову подію для двох родин крізь призму сприйняття матері молодого. Екскурси дозволяють зіставити різні іпостасі однієї людини.

Згадуючи про дівчину Галю, красуню, яку бачила невісткою, жінка звертає увагу на зміни в характері й поведінці її дитини. Син обрав наречену за статками, відмовився зачекати на одужання батька, соромиться підійти до матері, запобігає перед чиновником, нехтуючи іншими гостями. Тож героїня відчуває себе чужою на весіллі та не розуміє, «що поробилося з її добрим, сильним відмалечку й незалежно-гордим, як батько, сином» [1, 47]. Розчарування виступає емоційною домінантою художнього тексту.

Материнські сльози, сприйняті स्वाхою за розчулення і радість, виказують той глибинний душевний біль за втраченою дитиною, котра продала себе заради кар'єри і матеріального добробуту, зрадивши батьків.

Із попереднім твором контрастує новела «Коли настала тиша», в якій вербалізовано духовне єднання родини, що визнається найбільшою цінністю. Лише після похорону матері герой дізнається про її таємницю, завдяки збереженню якої, на думку жінки, син став гідним чоловіком.

Ретроспективний показ подій презентує читачеві повоєнні часи, коли сирітство не було дивиною. Образ батька, який зник безвісти, виступає для сина взірцем та орієнтиром поведінки. Хлопчик пишається розвідником, ретельно нотує всі дитячі перемоги, щоб не забути розповісти татові. З думкою про його повернення він слухається маминих настанов, допомагає людям, відмінно закінчує школу й університет, завжди керуючись морально-етичними принципами своєї родини.

Правда листа 1945 р. стає для дорослого чоловіка одкровенням чи навіть сповіддю матері (місяць утворює хрест на вікні), яка оберегала сина від страшної звістки, щоб той не почувався сиротою. Це підтверджує випадкова гостина малого в інтернат із чорними стінами та їжею, де мешканці або не мають батьків, або покинуті ними. Тож мамин захист від нестерпного болю і духовної пустки, пережитих самою, виступає свідченням її любові як до сина, так і до чоловіка, який продовжує жити у своїй дитині. А тиша, яка запанувала, окреслює не тільки відхід жінки та порожнечу в хаті, але й спокій в душі героя, котрий збагнув жертву мами і незримий вплив батька у становленні його як чесної та гідної особистості.

Досліджуючи різні аспекти людського буття, Віталій Колодій акцентує на важливості сили духу людини зокрема і взаємодії громади загалом, що висвітлено в оповіданнях «Таміра» та «Рябуха». У першому творі також лунає тема сирітства. Дівчина вдається до крадіжок, але залишається чистою душею, що надає їй снаги і право боротися. Наратор, як і читач, не знає про життєві перипетії Таміри. Він зустрічає жінку за багато років у поважній установі, зауважуючи, що вона не озлобилася через несправедливе й жорстоке ставлення оточення, побої та голод. Саме Таміра допомагає всиновити оповідачеві дитину покійного друга, оскільки пізнала долю сироти.

Оповідання «Рябуха» можна трактувати як алегорію соціуму. Поранену курку свої (Півень-Страхота, Білявка) б'ють, зневажають, відбирають їжу. Єдиним другом стає лебідь, який відлітає взимку, щоб повернутися навесні. Для Рябухи цей білий красень є надією, заради якої варто жити, запорукою власного відродження у пробудженні землі. Отже, письменник презентує яскраву картину соціального співіснування, де слабкого можуть знищити, якщо той позбавлений підтримки і мети життя, оскільки образ білого лебедя

набуває символічного звучання – знаходження сили в самому собі.

Звідси, прозі Віталія Колодія властиве жанрове розмаїття, а саме: оповідання («Після суду», «Рябуха», «Відхилення», «Таміра», «Вечірній сніг»), новела («Гординя», «Коли настала тиша», «Пригода», «Помилка»), етюд («Марійка покликкала», «Перші крижини», «Ваня приходив», «На весіллі»), анекдот («Маневр»). Більшість художніх текстів мають мозаїчну структуру, де зміщено часові площини, поєднано розмови вголос і в думках. У такий спосіб письменник досягає достовірності зображення, читач стає співрозмовником, свідком звірянь героя та співавтором. Емоційна тональність художніх текстів варіюється, набуваючи драматичного чи трагічного звучання. Прозаїк використовує паралелізм і контраст, що виразнюють душевні зміни, залучає еліптичні конструкції, які виражають хвилювання героїв. Характеристика персонажів зосереджена в рефлексіях героїв і діалогах із фіксацією неverbальних компонентів (міміка, жести).

У своїй творчості Віталій Дем'янович Колодій порушує зрозумілі кожному проблеми, які не видаються глобальними в епохальному вимірі, однак в особному бутті людини стають вирішальними. Автор показує, наскільки минуле здатне визначати поведінку людини, керувати її почуттями, змінювати долю. Він спонукає реципієнта збагнути значення чуттєвого, духовного й душевного складника в стосунках, усвідомити важливість хвилинного вибору, від якого може залежати життя. Відтак, прозовий доробок письменника є неповторним складником української літератури другої половини ХХ століття.

Список використаних джерел

1. Колодій В. Вечірній сніг: Оповідання. Новели у віршах. Історична балада. Етюди / Віталій Колодій. — Ужгород : Карпати, 1989. — 228 с.
2. Літературознавча енциклопедія : в 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — К. : Академія, 2007. — (Енциклопедія ерудита).

ТЕТІАНА ТКАЧЕНКО
Kyiv

THE STRUCTURAL FEATURES OF THE «BYGONE TALES» BY IHOR KOSTETSKY

The article deals with the peculiarities of the small prose by Ukrainian writer, journalist and translator Vitalij Kolodij. Namely, it explores the formal and substantive components of the texts, semantic dominants and authoring features of the characters, defines the semantics of images and symbols, clarifies the role and

importance of retrospection in the work's organization. The study pays particular attention to author's individual style. The writer reveals the characters using dialogues, reflections, concurrency, locking gestures and facial expressions of the characters. But retrospective plays the main role in clarifying the motivation of character's behavior.

Key words: retrospective, parallelism, refrain, contrast, reflection.

ТАТЬЯНА ТКАЧЕНКО

г. Киев

ЗНАЧЕНИЕ РЕТРОСПЕКЦИИ В ПРОЗОПИСЬМЕ ВИТАЛИЯ КОЛОДИЯ

В статье рассматривается специфика малой прозы украинского писателя, журналиста и переводчика Виталия Демьяновича Колодия. А именно, исследуются формальные и содержательные составляющие художественных текстов, смысловые доминанты и особенности авторского создания характеров, изучается семантика образов-символов, выясняется роль и значение ретроспекции в организации произведений. Пристальное внимание уделено авторскому идиостилю. Проанализировав прозаическое наследие Виталия Колодия, можно сделать вывод: писатель раскрывает персонажей с помощью диалогов, рефлексий, параллелизма, фиксируя жесты и мимику героев. Но главную роль в прояснении мотивации поведения играет ретроспективное изображение жизненных коллизий.

Ключевые слова: ретроспекция, параллелизм, рефрен, контраст, рефлексия.

Стаття надійшла до редколегії 15.02.2016

УДК 821.161.2-3.09

ОКСАНА ФІЛАТОВА

filatovaoks07@rambler.ru

ОЛЬГА РЕБДЕЛО

rebdelo@i.ua

м. Миколаїв

ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНА СИСТЕМА РОМАНУ МАРИНИ ПАВЛЕНКО «РУСАЛОНЬКА ІЗ 7-В, АБО ПРОКЛЯТТЯ РОДУ КУЛАКІВСЬКИХ»

У статті аналізується образна система роману Марини Павленко «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських», робиться спроба з'ясувати специфіку образотворення, визначити роль прийомів і засобів розкриття внутрішнього світу персонажів.

Ключові слова: роман, пенталогія, герой, образна система, символ.

Марина Павленко – одна із фундаторів сучасної української літератури для дітей. Письменниця дебютувала дитячою збіркою віршів «Бузкові зошити» (1997), потім були «Чар-папороть» (2002), поезія для дорослих і книжка «дорослих» оповідань «Як дожити до ста» (2004). Незабаром почав творитися своєрідний книжковий «серіал» про Русалоньку, який приніс популярність та широке визнання Марині Павленко. Уже досвідченим майстром написані «Миколчині історії», книга казок «Півтора бажання (Казки старої Ялосове-

тиної скрині)», «Домовичок з палітрою» та «Марина Павленко про Павла Тичину, Надію Суровцову, Василя Симоненка, Василя Стуса, Ірину Жиленко». Книжки були поціновані не тільки читачами, але й авторитетними критиками. Павленко стала переможцем багатьох літературних конкурсів: «Гранослов» (Київ, 1996, 2002) «Привітання життя» (Львів, 1996), «Коронація слова» (Київ, 2004), конкурсу літератури для дітей та юнацтва «Портал» (2006) та ін.; лауреатом літературної премії «Благовіст» та премії ім. Михайла